

Radovan Síbrt:

Is Tesawaq a Language Island?

(posudek od vedoucího magisterské diplomové práce)

Diplomová práce Radovana Síbrta vyplynula z jeho dlouhodobé spolupráce s doc. Petrem Zimou, zaměřené na některé aspekty songhajštiny, a ze stáže, kterou absolvoval po roce 2000 u prof. R. Vossena ve Frankfurtu n. M. Při této příležitosti vykryštovalo téma jazykových ostrovů, které bylo od meziválečné doby s velkým zájmem zpracovááno německými lingvisty. Vzhledem k roztržitosti, těžko vyjasnitelným genetickým vztahům a leckdy nejasné disperzi některých afrických jazyků jevílo se bádání o jazykových ostrovech jako významné, perspektivní téma pro afrikanistickou sociolingvistiku. R. Síbrt svou práci psal anglicky, protože může být zajímavá pro zahraniční badatele a o případné (patrně zkrácené či dílčí) publikaci lze uvažovat nejspíše v tomto jazyce.

Práce má jasnou strukturu. Zřetelně formuluje otázky, na které v závěrech nalézá přesvědčivé odpovědi. Téma je upřesněno podtitulem práce: Nelingvistické faktory za ustavením a vývojem jazyka tesawaq, míra jeho uchování a domnělé pojetí jazykového ostrova. První tematický okruh tvoří pojem jazykových ostrovů (*Sprachinseln*), jeho definice a konkrétní rozpracování na případech německých etnických enkláv převážně ve východoevropských oblastech oddělených od vlastního Německa. Další okruh, proporcčně podstatnější, se zabývá již jazykem tesawaq (severní variantou songhajštiny), kterým hovoří asi 2000 mluvčích uprostřed odlišného jazykového prostředí ve dvou oázách v Nigeru. Diplomant se snaží o vystopování dějin a socio-ekonomického postavení, aby odkryl příčiny uchování jazyka daleko od hlavního areálu užití songhajštiny.

Dospívá ke dvěma komplementárním odpovědím na formulované otázky. Jednak ukazuje, že songhajština plnila v dějinách - zvláště v 15.-16. století - roli jazyka širší komunikace *lingua franca* v transsaharském obchodu a podléhala kreolizaci (Nicolai). (V této souvislosti stojí za zmínku, že v práci uváděné oázy In-Gall a Teggouiddan-Tessoum patří i dnes k důležitým opěrným bodům na jižním úseku transsaharské trasy směřující z Agadezu do alžírského Tamanrassetu; autor tohoto posudku tudy cestoval v létě roku 1968.) Diplomant zároveň dospívá k přesvědčení, že německými (socio)lingvisty vypracovaný pojem jazykových ostrovů naní v tomto případě - a zřejmě ani v jiných obdobných situacích v Africe, případně i

jinde mimo Evropu - zcela v souladu s evropským pojetím, zvláště chybí jasná představa o původním územním základu určitého zkoumaného jazyka a s pojmem je zapotřebí zacházet s maximální opatrností.

Práce je psána dobrou angličtinou, opřenu o solidní znalost odborné terminologie. Čte se dobře, tím spíše, že promyšlená struktura směřující k zodpovězení vyslovených otázek čtenáře dokáže upoutat. Jak již bylo naznačeno výše, práce by si zasloužila ve zkrácené, kondenzované verzi publikaci v odborném časopise. Požadavky kladené na magisterské diplomové práce po mém soudu dobře splňuje, zčásti i přesahuje. S přesvědčením ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 7. září 2006

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.

Ústav Blízkého východu a Afriky FF UK